

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 1

Fredag den 5. April 1946

5. AARGANG

Danmarks Krig

Af NORDAHL GRIEG

»Frit Danmark« gengiver her en Tale, som Nordahl Grieg holdt i den engelske Radio i 1942. Manuskriptet, som er overladt os ved Velvilje fra Nordahl Griegs Enke, Skuespillerinden Gerd Grieg, har aldrig før været trykt.

Under krigen i Norge tenkte jeg ofte på Danmark, det andre landet som ble overfalt 9. april.

Vår norske natur var oss en forbunds-felle i ulykkens dager, dens vildskap var så vennel mot oss, med fjeller og juv og fjorder, som stanset tyskerne og ga oss mulighet til kamp og ga våre statsmakter tid til sin beslutning om å fortsette krigen utenfor landets grenser.

Men Danmark, tenkte jeg, ble nettopp rammet så skjebnesvangert av sin egen natur, det blide og yndefulle ble noe fiendtlig for Danmarks folk, fordi tanks og bombefly kunne innkretse dette lille åpne landet på ingen tid.

På noen få timer endte krigen; og så begynte for alvor Danmarks krig.

Herute, i Amerika og England, har jeg truffet gamle og nye danske venner som kjemper for sitt lands sak. Men først og fremst var det ute på Atlanterhavet, jeg så Danmarks frihetskjempere, sjøfolkene; tre-fire tusen skal det være av dem. Hjemme i Danmark har de sikkert landsmenn med samme offervilje, som vi ikke vet om.

Men det er en annen umerkelig krig, uten handlinger som jeg ofte tenker på: selve møtet mellom tyskerne og det danske folk. Bak en muf ay kulde mot de fremmede lever

dansk ånd, dansk menneskelighet, ukuet.

Tyskerne patruljerer langs muren.

Hva tenker de på mens de stirrer inn?

Hvem er tyskerne?

Undertiden kan det synes som det er en arvesynd av råskap og grusomhet i hele det tyske folk. Det lar ihvertfall sine soldater skyte uskyl-dige til bøsseløpene er glohete og det lar sine fangevoktere mishandle ver-geløse. Men vi i Norge skal ikke glemme at det var til en tysker, pint i en tysk konsentrasjonsleir, vi for bare få år siden ga Nobels fredspris.

I Amerika så jeg de mennene som sammen med president Roosevelt fører kampen mot nazismen. Jeg skal her nevne to av disse kampfellene. Den ene en danske, kjøbenhavnergutten William S. Knudsen, som er sjef for hele opprustningen og som er ansvarlig for de tanks og flygemaskiner som velter fram, for å befri også Danmark. Den andre er Wendell Wilkie, av tysk ætt og stolt over det. Når han står på plattformen, bredbringet, stor, åpen og egger Amerika til å yde de allierte en hjelp uten grenser for å knuse Hitler-Tyskland, er det ikke naturlig for talerne etter ham å dvele ved den evige arvesynd i det tyske blod.

Ja, det finnes et annet Tyskland, og om det er pint til underkastelse eller om det er beruset av medgang, skal vi kalle på det.

Det kan ikke nektes: for å få fram dette billede av tyskerne, de rike, rolige trekkene av Goethes og Johan Sebastian Bachs folk — som idag er overmalt av plakatglorete nazifarver, må det til en bitter kjemisk prosess: nederlaget for naziene. Å bidra til det, med våpen, i handling, er byrden og æren for alle oss, som vil sine lands frihet, enten vi er ute eller hjemme.

Men i ventetiden har de tyske garnisonene i Danmark stoff til ettertanke, mens de tramper langs den usynlige muren. Når vissheten kommer om at nazienes krig er dømt til å tapes, vil de i dansk ånd — skapt og øket gjennom tusen år, så nærværende over Danmarks jord som sund og gress og bøskeskog — finne bekræftelse for verdier som idag er nektet dem selv.

Danmarks milde natur kan hjelpe til seiren, tross alt!

I dansk klima kan de beste av tyskerne begynne å forberede seg på det Europa som vi en dag skal bygge opp — hvor naboen, forunderlig nokk, ikke skal eksistere for å overfalle hverandre, men for å hjelpe hverandre den tiden vi lever sammen på jorden.

Nordahl Grieg.

BREVE TIL F. D.

Er »Frit Danmark« sovjet-fjendtligt?

Der har — saa vidt jeg husker — hidtil været nogen Uklarhed med Hensyn til Spørgsmaalet, om Goebbels lever eller døde i Berlins Ruiner. Efter Læsningen af »Østtyskland under russisk Herredømme« i sidste Nummer af F. D. vil jeg være tilbøjelig til at antage, at det er lykkedes ham at formumme sig som »Specialkorrespondent« til »Economist«.

Det undrer mig ikke særligt, at en Artikel med et sovjetfjendsk Indhold kan fremkomme i »Economist«, men det forbavser mig unægtelig, at F. D. finder sig foranlediget til at bringe den uden Kommentar. Det er jo ikke første Gang, »Economist« udtrykker sin guddommelige Mening om Forholdene i det befriede Europa. F. D.'s Læsere vil sikkert erindre, at det var »Economist«, der i sin Tid forkyndte, at Befolkningerne i de tysk-okkuperede Lande var sunket til et saa barbarisk Stade, at man ikke uden videre kunde give dem Demokratiet tilbage. De maatte først »genopdrages« af Englænderne!

Med Hensyn til de »facts«, der bringes i Artiklen, er jeg — der endnu ikke er avanceret til »Specialkorrespondent« — ikke i Stand til at undersøge deres Overensstemmelse med Sandheden. Men det maa være tilladt at spørge: hvor ved Manden disse Ting fra? Har han overværet disse paastaaede Serier af Voldtægtshandlinger og Hævnaaktioner? Hvis ikke, maa man vel gaa ud fra, at Oplysningerne stammer fra tyske »Sandhedsvidner«.

Selvfølgelig kan man ikke blankt afvise, at der har fundet Udskejelser Sted. Men Beretningerne kan vel tænkes at være farvet en Del af den anti-russiske Hetz, der i Aarevis har hjemsøgt Vesteuropa, særlig Tyskland. Russernes »vilde Seksualorgier« har jo altid været et yndet Emne.

Angaaende Afmontering af Fabrikkerne troede jeg, at man selv i England vidste,

at de britiske Tropper handler paa samme Maade. Om man vil kalde det Hævn-gerrighed, er en Smagssag. Men det forekommer mig, at man ogsaa fra dansk Side har ytret Ønske om at faa en ringe Erstatning for Tyskernes Ødelæggelser ad denne Vej.

Som allerede antydet forekommer det mig, at F. D. her har øst af en Sandhedskilde af en noget grumset Karakter.

Maa jeg slutte med at anføre et Par Brudstykker af en Dagsbefaling, hvori den amerikanske Kommandant i Würzburg advare sine Soldater mod nedsættende Omtale af deres Allierede overfor det tyske Folk:

»Lad jer ikke paavirke af jeres Fräuleins Meninger. Hun er blevet opdraget i en Atmosfære af Had og Intolerance overfor alle Folk paa Jorden undtagen den Herrerace, som vi netop har slaaet. — Millioner af russiske Soldater og Civilpersoner døde for at redde vort Skind. Husk paa det. Hvis Propaganda faar jer til at hade Russerne, stands saa og tænk jer om: de døde ogsaa for jer.«

Disse Ord synes ogsaa at have Adresse til visse Folk her i Landet. Det kan næppe være en Opgave for et af Modstandsbevægelsens Organer at bagtale vore Allierede.

K. Rahbek Schmidt.

Er »Frit Danmark« for sovjet-venligt?

Efter at have paavist, at Uklarheden i det persiske Spørgsmaal skyldes Sovjet, fortsætter »Politiken« i sin Leder Lørdag den 23. Marts 46:

»Der er en Ting, som staar klart: Rusland har ikke overholdt Tremagtspagtens Bestemmelse om, at Tropperne skulde være ude af Iran senest den 2. Marts. Ikke alene i England ... men ogsaa i Amerika lægger man stor Vægt paa dette Punkt. Med Rette. Hvor meget er Traktater værd, hvis de, der afslutter dem, ikke holder dem?«

Dette, finder jeg, er saa indlysende rigtigt, at man skulde tro, enhver kunde se det. Men dog har jeg forgæves spejdet

efter Tilkendegivelse af et saadant Syn paa Sagen i »Frit Danmark«. Det kommer hverken til Syne i »Churchill og Kalinin« (»F. D.« Nr. 44) og »Hvalen og Elefanten« (Nr. 45) — eller i »Kejserens nye Klæder« (Nr. 43 og 45), — her synes jeg, det passende kunde høre hjemme, eftersom hverken »hel«- eller »halvstuderte« Folk kan se det. Jeg finder, det er et ikke saa lidt vigtigere Spørgsmaal end de, der kommer frem i Bladets sidste Numre. Er »Frit Danmark« mindre »frit« end f. Eks. »Politiken«, saa har Bladet efter min Mening mistet sin Betydning — og er overflødig.

Aage Brøndum-Nielsen.

De ulovlige Strejker.

Hans Hedtoft har i »Frit Danmark« Nr. 45 skrevet om ulovlige Strejker i Anledning af en Artikel af Læge Georg Moltved. De to springende Punkter kommer Folketingsmanden ikke rigtig ind paa. 1) Var Paaskestrejken 1920 lovlig varslet? Kongen veg jo for Generalstrejketruslen, saa Spørgsmaalet lovlig eller ulovlig traadt ikke tydeligt frem. 2) Var Kongens Fremfærd saa ulovlig, at den krævede Generalstrejke som Svar?

1946: Var Anklagemyndighedens »ulovlige« Tilsidesættelse af en fældende Vidneforklaring (Politilægens) ved Siden af alle de mange Erfaringer om slap Holdning fra Myndighedernes Side i Udrensningssager og juridisk Formalisme ikke tilstrækkelig Grund til Bortfald af Bøden i Klagenbergstrejken ligesom til mindre aggressiv Fordømmelse i Jens Nielsenstrejken?

H. Granzow

Husk at forny Deres Abonnement!

Ved sidste Kvartalskifte mistede vi paa Grund af Postvæsenets Svigten mange af vore Abonnenter. Det maa ikke ske igen! Undlad ikke selv at forny Deres Abonnement, hvis De ikke har faaet Opkrævning fra Postvæsenet.

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre

HØVEDLEDELSE

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.

Elias Bredsdorff,
Redaktor, cand. mag.

Chr. Christiansen,
Fagl.form., M. F., Aarhus

Kate Fleron,
Redaktor

Mogens Fog,
Professor, M. F.

Niels Foged,
Lektor, Odense

Børge Houmann,
Redaktor, M. F.

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

Nærmer vi os en international Valutaordning?

Af Sekretær, cand. polit. Arne Lund, Industriraadet

For de Kredse, som havde haabet paa, at der straks efter Krigen vilde aabne sig Muligheder for en Frigørelse af det internationale Betalings-samkvem fra Krigen og Førkrigstidens mangeartede Baand, maatte Udviklingen i det første halve Aar efter Krigen Afslutning være en Skuffelse. Ganske vist var der paa en Konference mellem Repræsentanter for ikke mindre end 44 allierede Nationer i Bretton Woods i U.S.A. i Sommeren 1944 blevet opnaaet en Overenskomst om Oprettelse af en international Valutafond, som skulde have til Opgave efter Krigen at sikre en Stabilisering af Valutakurserne og at skabe Grundlag for en mangesidig Udligning af Landenes indbyrdes Betalingsforpligtelser. Men ingen af de førende allierede Nationer syntes i de første Maaneder efter Krigen Ophør at ville gøre Alvor af at faa denne Overenskomst ført ud i Livet.

Tværtimod var der al mulig Udsigt til, at den Opdeling af Verden i isolerede Blokdannelser, som tog sin Begyndelse allerede i 1930'erne, skulde videreføres efter Krigen. Handels- og Betalings-samkvemet mellem de europæiske Nationer blev saaledes ved Samhandelens Genoptagelse efter Krigen reguleret gennem tosidige Clearing- og Vareudvekslingsoverenskomster. Storbritannien søgte at samle sine Imperielande og de vesteuropæiske Lande i en fasttømret Sterlingblok, der forhindrede Englands efter Krigen meget store Kreditorer i at anvende deres Sterlingtilgodehavender udenfor Sterlingområdet. Og U.S.A. tegnede til at blive den førende Nation i en isoleret Dollarblok omfattende Syd- og Mellemamerika og Canada.

Washington Forhandlingerne og U.S.A.s Eksportfremstød.

Gennem Afslutningen af den engelsk-amerikanske Laaneoverenskomst, som kom i Stand i December 1945 efter 3 Maaneders Forhandlinger i Washington, blev der imidlertid med et Slag skabt Muligheder for en Nedbrydning

af disse valutariske Skel mellem de forskellige Lande og Blokdannelser. Forhandlingerne var en Styrkeprøve mellem U.S.A.'s og Englands modstridende økonomiske Interesser, og da den stærkeste Parts Interesser i dette Tilfælde faldt sammen med Bretton Woods-Overenskomstens Indhold, blev det altsaa Udfaldet af denne Styrkeprøve, der satte Tingene i Bevægelse.

For at sikre varige Beskæftigelsesmuligheder for den demobiliserede Arbejdskraft fra Fronterne og Krigsindustrien har U.S.A. straks efter Krigen maattet forberede en kraftig Eksportoffensiv, hvis heldige Gennemførelse naturligvis er betinget af, at U.S.A. vinder Indpas for sine Eksportvarer udenfor Dollarområdet, altsaa i første Række i Europa og det britiske Imperium. Midlet hertil er set med U.S.A.'s Øjne en snarlig Gennemførelse af Bretton Woods-Planerne, idet Europa og Imperielandene herved faar »internationaliseret« deres Sterlingtilgodehavender og andre Valutaindtægter, hvilket vil sige, at de kan faa dem ombyttet til Dollar.

Nationalbankdirektør Carl V. Bramsnæs stiger ud paa Guardia Flyveplads i New York.

Englands Valutanød.

Da England, efter at U.S.A. ved Udgangen af August 1945 havde stoppet Laane- og Lejeleverancerne, befandt sig i en akut Valutanød, hvis dybeste Aarsag dog i Virkeligheden er den Omstændighed, at England har ydet de største økonomiske Ofre og slidt sig fattig paa Krigen, lod det sig tvinge til, som en Forudsætning for at opnaa en Kredit fra U.S.A. paa 3.750 Mill. Dollars, at ratificere Bretton Woods-Overenskomsten. Det skete ved en Parlamentsbeslutning kort før Jul, utvivlsomt meget mod Englands Vilje paa daværende Tidspunkt. Og hermed gik der Hul paa Bylden. Slag i Slag fulgte Ratifikationer i en Række andre Lande med det Resultat, at der ved Udgangen af Februar d. A. forelaa Tilslutning til Bretton Woods-Overenskomsten fra 35 allierede Nationer med en samlet Andel paa ca. 85 pCt. af den planlagte Valutafonds Startkapital.

Valutakonferencen i Savannah.

Med det Formaal at faa konstitueret Valutafondens Ledelse har disse 35 Nationer sendt Repræsentanter til en Konference, som aabnedes i Savannah i Staten Georgia i U.S.A. d. 8. d. M. Chancerne for, at den internationale Valutaordning kan træde i Virksomhed fra omkring Midten af 1946, skulde hermed være blevet forøget i betydelig Grad.

Alligevel frembyder Situationen i Øjeblikket ret alvorlige Hindringer for en snarlig Gennemførelse af det valutariske Samarbejde. Da den amerikanske Kongres ganske aabenbart tøver med at godkende Laanet til England, er det for det første svært at se, hvorledes Bretton Woods-Aftalen skal kunne føres ud i Praksis, før England virkelig har faaet det Laan, som skulde bevirke, at det »kan faa Raad til« at gaa ind i Valutafonden. For det andet er Tilslutningen til den internationale Valutaplan foreløbig faldet ud paa en Maade, der stemmer daarligt med de engelske Interesser.

Hvis alle de i Bretton Woods i Sommeren 1944 repræsenterede 44 Lande havde ratificeret Overenskomsten, vilde det britiske Imperium have faaet 25 pCt. og U.S.A. 27³/₄ pCt. af Stemmerne i Valutafondens Ledelse, men da Impe-rielandene Indien, New Zealand og Australien endnu ikke har ratificeret Overenskomsten, vil England og Sterlingblokken i det hele taget faa en langt mindre Indflydelse overfor U.S.A. og Dollarblokken end forudsat ved Overenskomstens Udformning. For det tredje staar endelig Sovjetunionen stadig udenfor, idet den endnu ikke har ratificeret til Trods for, at Sovjetunionen var repræsenteret ved den enstemmige Afgørelse i Bretton Woods i 1944.

Nok var det de økonomiske Interessesætningers Sammenstød, der i December f. A. bragte Landene et Stykke nærmere mod et valutarisk Samarbejde, men Spørgsmaalet er alligevel, om dette var en heldig Start. Under Overfladen lurer stadig et Modsætningsforhold og en vis Bitterhed, som truer Virkeliggørelsen af de Planer, der skulde bryde den nuværende Isolation paa det valutariske Omraade.

Danmark og Bretton Woods.

Danmark hører med til de 35 Nationer, der er repræsenteret paa Konferencen i Savannah. Rigsdagen havde ganske vist endnu ikke haft Lejlighed til at tage Stilling til Bretton Woods-Overenskomsten, men Regeringen gav kort før Nytaar gennem Legationen i Washington officiel Meddelelse om, at den vil anbefale dansk Ratifikation, naar Valutafondens Ledelse har fastsat Størrelsen af vort Indskud i Fonden. Dette er fornylig sket paa Savannah-Konferencen, idet Danmarks Andel i Valutafondens Startkapital er blevet fastsat til 68 Mill. Dollars, og et Forslag om Ratifikation blev herefter forelagt Rigsdagen d. 20. d. M.

Om Udfaldet af Rigsdagens Drøftelser kan der næppe herske Tvivl. Danmark har under normale Forhold en i Forhold til Befolkningens Størrelse rekordagtig Udenrigshandel, og vi har derfor den største Interesse i at være Medlemmer af den internationale Valutaorganisation, som ifølge Planerne vil faa en afgørende Indflydelse paa det internationale Betalingsamkvem.

Gradvis Nedbrydning af Skrankerne.

De Fordele, vi vil opnaa, er ialtfald tillokkende, naar de ses paa Baggrund af den Tilstand, som hersker i Øje, blikket. Det er en kendt Sag, at vor Eksport i Kraft af Landbrugsvarernes dominerende Stilling er ret ensidig orienteret imod et enkelt stort Eksportmarked, hvorimod vore Indkøb er fordelt paa en Flerhed af Lande. Vi er derfor levende interesserede i, at de Valutaindtægter, vi opnaar gennem vor Eksport, er saa likvide, at de kan anvendes til Varekøb hvorsomhelst i Verden, saaledes at eksempelvis det Overskud af Sterling, vi maatte opnaa i Samhandelen med England, kan ombyttes med Dollarvaluta til Betaling af vore Varekøb i Nord- og Sydamerika. Noget saadant er ikke uden videre muligt med den Opdeling af Verden i Valutaomraader, som eksisterer i Øjeblikket, men skulde blive det, naar først den internationale Valutafond er traadt i Virksomhed. Gennem denne Fond faar Medlemsstaterne Adgang til at udligne deres Betalingsforpligtelser mod hinanden, og gennem de Forpligtelser, som paahviler Medlemsstaterne til i Løbet af en forholdsvis kort Aarrække at afvikle de vigtigste Valutarestriktioner, er der skabt Garanti for en gradvis Nedbrydning af Valutaskrankerne.

En Stødpude paa 85 Mill. Kr.

Hertil kommer, at Valutafonden yder Hjælp til valutasvage Lande, og blandt dem hører Danmark, naar man ser hen til dets Stilling i 1930erne. Ligesom de andre Medlemsstater vil vi nemlig ifølge Valutafondens Statuter faa Adgang til at opnaa en aarlig Valutakredit paa maksimalt 25 pCt. af vor Kvota, hvis Størrelse atter er bestemt af vor Andel i Indskudskapitalen. Da denne Andel er fastsat til 68 Mill. Dollar, vil det sige, at Danmark vil kunne opnaa en aarlig Valutakredit hos Fonden paa ca. 17 Mill. Dollar eller knap 85 Mill. Kr., som altsaa vil kunne danne Stødpude overfor periodiske Svingninger i vor Betalingsbalance. Det er netop Formaålet med de Kreditter, som Valutafonden kan yde, at Lande, som kommer ud for midlertidige Vanskeligheder med at opret- holde Balance i deres Betalingsam-

kvem med Udlandet, skal kunne faa Hjælp paa en saadan Maade, at de ikke tvinges til ensidige Foranstaltninger i Form af Valutarestriktioner og Kursnedskæringer.

Uden Ofre ingen Fordele.

Men uden visse Ofre, ingen Fordele. Danmark maa ligesom andre Lande, der slutter sig til den internationale Valutaorganisation, betale en Pris for at nyde godt af Valutafonden, og denne Pris bestaar i, at vi maa afgive en væsentlig Del af vor valutapolitiske Selvstændighed, idet vi skal binde os til at holde faste Valutakurser. Ingen Medlemsstat maa nemlig uden Tilladelse fra Fondens Ledelse ændre sin Valutakurs med mere end 10 pCt. af Begyndelseskursen. Fra det Øjeblik, hvor Fonden træder i Virksomhed, løber der ganske vist en Frist paa 3 Maaneder, indenfor hvilken Medlemsstaterne kan ændre den Kurs, hvormed de har tilsluttet sig Valutafonden, og Medlemsstater, som har været okkuperet af Tyskland, kan efter Aftale med Fondens Ledelse faa en længere Frist end 3 Maaneder. Men bortset herfra bestaar der ikke Muligheder for ensidige Kursforandringer udover 10 pCt. af Begyndelseskurserne.

Krone-Debatten foran en Opblussen.

Indenfor en Frist af ca. 3 Maaneder fra Valutafondens Start maa vi altsaa her i Danmark tage Stilling til, hvilken Valutakurs vi skal have paa længere Sigt, og det er ingenlunde nogen let Opgave. Fra 1932 til Krigens Udbrud holdt vi en uforandret Sterlingkurs paa 22.40, mens vi ved Betalingsoverenskomsten med England nu efter Krigen foreløbig har bestemt os for en Sterlingkurs paa 19.34. Men ingen kan i Dag i Virkeligheden vide, om dette Kursniveau, hvis Fastsættelse er sket under Hensyntagen til Forholdene i den første Efterkrigstid, er holdbart paa længere Sigt.

Valutakursen bestemmer, hvad Priserne paa de udenlandske Varer, som konkurrerer med det danske Erhvervs- livs Frembringelser, skal blive til i danske Kroner, og dette vil igen sige, at Landbrugets, Industriens og Skibsfartens Konkurrenceevne er betinget af,

at der bestaar et rimeligt Forhold mellem Valutakursen og disse Erhvervs Omkostningsniveau. Men da Omkostningsniveauet, hvis vigtigste Led er Arbejdslønnen, endnu langt fra er faldet til Ro hverken i Udlandet eller herhjemme, er Fastlæggelsen af en Valutakurs, der skal gælde paa længere Sigt, praktisk talt en umulig Opgave i Øjeblikket.

Hvis det forudsættes, at den internationale Valutafond kan træde i Virksomhed omkring Midten af 1946, maa Debatten om vor Kronekurs formentlig afsluttes senest inden Aarets Udgang. Det vil sikkert her fra alle Parters-Side blive beklaget, at vi er nødsaget til at binde vor Valutakurs paa et Tidspunkt, hvor Verden endnu langt fra er faldet til Ro i økonomisk Henseende. Paa dette Punkt falder de danske Synspunkter sammen med den fremtrædende Opfattelse i England, der ogsaa for sit Vedkommende er meget bekymret ved at skulle gaa ind i en Stabilisering af Valutakurserne, forinden Genopbygningen af Produktionen og Saneringen af Pengevæsenet indenfor og udenfor Landets Grænser har fundet sin Afslutning. *Arne Lund.*

Frit Danmarks Journalistgruppe.

I Lighed med de øvrige Faggrupper indenfor Frit Danmark oprettedes den 27. Marts en Journalistgruppe.

Ønsket om, at en saadan Gruppe skulde dannes, har længe været levende blandt de Journalister, der var med til at skabe og præge den illegale Presse: under Besættelsen havde de gjort saa mange Erfaringer om Samarbejdets Betydning — rige Værdier var opstaaet, som man nu ønskede at bevare.

Man vil bl. a. arbejde for en saadan faglig Beskyttelse af danske Journalister, at deres egen Samvittighed og Ansvar overfor det danske Demokrati kan være eneafgørende for deres Virksomhed.

Paa den konstituerende Generalforsamling blev Ole Kiilerich valgt til Formand; Eric Danielsen, Lynges Lyngesen, Sten Gudme og Kate Fleron blev Bestyrelsesmedlemmer.

Frit Danmarks Journalistgruppe staaar aaben for enhver ukompromitteret dansk Journalist, der er enig i dens Formaal, og som kan godkendes af Bestyrelsen.

Indmeldelser finder for københavnske Journalisters Vedkommende Sted til Organisationens Kontor, Nørrevold 11, K. Udenfor København foregaar Indmeldelserne via de lokale Grupper.

POLITISKE FANGER

fra Besættelsestidens danske og tyske Fængsler og Koncentrationslejre indbydes til Møde

Torsdag den 11. April Kl. 19,30

i KB-Hallen, Pejssalen.

Taler af *Læge Paul Thygesen,*
Professor Mogens Fog og
Arkitekt Kornbeck.

Mødets Formaal er at stifte en Landsforening af Besættelsestidens politiske Fanger.

En Kreds af Fanger.

Lige siden den internationale Kongres i Warszawa har en Kreds af tidligere politiske Fanger arbejdet med Tanken om at oprette en Forening af Besættelsestidens politiske Fanger.

Nu er dette Arbejde saa vidt fremme, at Foreningens første og stiftende Møde kan afholdes. Det sker den 11. April Kl. 19.30 i KB-Hallens Pejssal. Paa dette Møde vil Professor Mogens Fog, Læge Paul Thygesen og Arkitekt Kornbeck redegøre for Foreningens Formaal og de foreløbige Planer for Foreningens Virksomhed.

Arbejdsudvalget, der har gjort det forberedende Arbejde, foreslaar Foreningen organiseret i Tilslutning til Landsorganisationen Frit Danmark. Paa denne Maade kan de politiske Fanger demonstrere, at de hører hjemme i Modstandsbevægelsen; der gjorde de deres Indsats, inden de blev Fanger, og de vil fortsat virke for at videreføre Frihedsbevægelsens Traditioner.

Alle tidligere politiske Fanger fra danske og tyske Fængsler og Koncentrationslejre — ogsaa de, der er Medlemmer af Frit Danmarks Landsorganisation i Forvejen — opfordres til at slutte op om dette Arbejde.

Alle Henvendelser kan rettes til Frit Danmarks Sekretariat, Nørrevold 11. Telf. Central 15.745.

Den blaa og den sorte

*Til Sommer kommer atter Kraks den blaa med kendte Navne.
Men naar man ser den, vil man straks en hel Del Navne savne.*

*Ja, højst forbavset kan man Blad for Blad i Bogen vende.
Man spø'r sig selv forbavset ad:
Men hvor er de dog henne?*

*Og dette Svar man vilde faa,
hvis man paa Stedet spurgte:
De, der skred ud af Kraks den blaa,
de staaar i Høegs den sorte.*

*Fem Tusind siger Tak til Krak for Bogen nu til Sommer.
Men Høeg vil flere sige Tak,
fordi hans ikke kommer.*

Spitfire.

FRIT DANMARK

Med dette Nummer gaar »Frit Danmark« ind i sin 5. Aargang. I April Maaned 1942 — paa et Tidspunkt, hvor Tyskerne stadig gik frem paa Fronterne, og hvor den danske Eftergivenhedspolitik stod i fuldeste Flor — udkom det første dupligerede Nummer af det Blad, som skulde blive Besættelsestidens største og betydningsfuldeste.

I Indledningsartiklen til det første Nummer skrev Christmas Møller, som sammen med Aksel Larsen var Bladets Grundlægger, bl. a. disse Ord:

»Vi er en lille Kreds, som tidligere har haft meget modsatte Anskuelser, og som maaske vil blive uenige igen, naar Forholdene i Danmark tillader os at tale frit og aabent som i gamle Dage. I Dag er vi traadt sammen for at udgive »Frit Danmark«, for at holde den danske Linje, for at give vore Landsmænd aaben og ærlig Besked om, hvad der foregaar, for midt i Undertrykkelsen at tale saaledes, som det er klart for alle, at der tænkes i de 99 pCt. af Befolkningen.«

Igennem 3 Aar og 1 Maaned fulgte »Frit Danmark« som et illegalt Blad denne Linje, der her var angivet. Med Udgivelsen af det første illegale Nummer af »Frit Danmark« indlededes den Udvikling i Danmarks Frihedskamp, som kulminerede med Oprettelsen af Danmarks Frihedsraad: det enige og ubrydelige Samarbejde i Kampen for Danmarks Frihed fra det yderste Venstre til det yderste Højre. En Epoke, hvor Sammenholdet om det fælles Maal blev det afgørende, og hvor alle partipolitiske Maal blev sat til Side for den fælles Sag. I den Bog, der paa »Frit Danmark«s egentlige Fødselsdag, den 9. April, udkommer hos Gyldendal: »Det illegale Frit Danmark«, en Bog, som gengiver alle de væsentligste Artikler fra Bladet i dets illegale Periode, vil man kunne følge Udviklingen Trin for Trin. Man vil kunne se, hvilke Problemer der paa de forskellige Tidspunkter var de centrale, og hvorledes det efterhaanden lykkedes at skabe en Opinion, som stillede sig bag de Synspunkter, der var Bladets. Men skønt det naturligvis er vidt forskellige Spørgsmaal, der drøftes og behandles i de forskellige Numre, gaar der en ubrudt Linje fra Christmas Møllers Indledningsartikel i Aprilnummeret 1942 til Mogens Fogs Indledningsartikel i Aprilnummeret 1945.

Længe før Kapitulationen havde Frit Danmarks Hovedledelse besluttet, at dette Blad skulde videreføres som et legalt Ugeblad, og det er sket. Naturligvis er vi inden for Frit Danmark ikke enige om alting. Vi er bunduenige om

mangt og meget og staar politisk i alle de forskellige demokratiske Lejre. Men vi er enige om noget, og vi er først og fremmest enige om, at vi godt kan være i Stue sammen og aabent drøfte de Spørgsmaal, vi er uenige om. Vi har lært at respektere hinandens ærlige Mening og søge frem til en saglig Diskussion om Tingene. Og vores Enighed gælder ikke blot det negative — Kravet om en anstændig Udrensning for Eksempel (hvad der for øvrigt ikke uden videre kan betegnes som et negativt Krav) — vi er ogsaa enige om, at der er mange af de positive Opgaver, som Freden stiller os overfor, som bedre — eller maaske *kun* — kan løses, hvis der skabes en Folkebevægelse over Partirammerne, en tværpolitisk Bevægelse, som vi oplevede det under Besættelsens haarde Tryk.

Og vi føler en Forpligtelse, nu som i den illegale Tid, til at være Pressens og Politikernes stedse arvaagne Samvittighed. Vor politiske Uafhængighed gør dette muligt. Det har været lykkeligt at mærke, at Folk fra alle Lejre føler »Frit Danmark« som et Fristed, hvor de Mennesker, som har draget en Lære af de fem Besættelseaar, hører

hjemme og kan drøfte de Problemer, som brænder paa for os alle.

Udviklingen siden 5. Maj er i mange Henseender gaet helt anderledes, end vi kunde have ønsket det, men vi tror derfor alligevel ikke, at det er ligegyldigt, om »Frit Danmark« eksisterer eller ej. Det er ikke ligegyldigt, vi har vort Ansvar, og vi kender det. Det vil afhænge af vore Læsere og Abonnenter, hvor mange Aar ud i Fremtiden »Frit Danmark« skal fortsætte med at eksistere, vort Blad er en Fakkellampe fra Frihedskampens flammende Baal, som der er nok af Kræfter, der ønsker slukket. Vi føler en Forpligtelse til at føre denne Fakkellampe videre med ind i den ny Tid og i Skæret af dens Lys at yde vort Bidrag til i bredest muligt Samarbejde at løse Fredens og den nye Tids Problemer.

Hilsen fra Kongen.

Paa den illegale Presses Fest vedtog man at afsende Telegram til Kongen. Som Svar indløb til Frit Danmark følgende telegrafiske Hilsen:

Min hjerteligste Tak for god Indsats. Med Hilsen

CHRISTIAN REX

Frit Danmarks Delegeretmøde

Frit Danmark holdt Delegeretmøde i Søndags, den 31. Marts. Mødet fandt Sted i Fællessalen paa Christiansborg og foruden de 100 Delegerede deltog et halvt Hundrede Gæster. Ing. Erling Foss var Dirigent.

I sin Beretning nævnede Formanden, Prof. Mogens Fog, at F. D. tæller 30 Lokalafdelinger og 5 Faggrupper. Han tilføjede, at ikke mindre end 16 nye Afdelinger er under Forberedelse, og at den nye Organisation af Besættelsestidens politiske Fanger agter at tilslutte sig F. D.

Fog paapegede, hvor vigtigt det var for Frit Danmarks Trivsel, at det lykkedes os at aktivere den store Gruppe af Mennesker, der har trukket sig tilbage i Passivitet, *men som i Virkeligheden vil det samme som vi selv.*

Landsretssagfører Niels Andersen gjorde for Organisationens og Bladets Økonomi — ogsaa her gælder det, at kun den levende Interesse for at skaffe Medlemmer og Abonnenter kan give F. D. den Basis, der er nødvendig for Bladets Fortsættelse og for Organisationens Trivsel og Udbygning.

Diskussionsdeltagelsen var meget stor — Mødet sluttede først sent paa Eftermiddagen — Kritik af de gamle og Forslag til nye Former for Arbejdet blev indgaaende drøftet.

Blandt de mange Talere var Christmas Møller, der i et kraftfuldt Indlæg understregede *den absolutte Nødvendighed af F. D.'s fortsatte Bestaaen*: — Hvis vor Organisation ikke fortsættes, sagde han, hvis F. D. ikke bliver ved, saa vil

en Maaned eller senest et halvt Aar efter, alt det, der skete under Besættelsen, være Historie. Det hviler paa os alene at frugtbargøre de Erfaringer, der blev vundet under Frihedskampen.

Christmas Møller nævnede i denne Forbindelse Vigtigheden af at faa fat paa Ungdommen — dette blev gentaget og uddybet af flere af de efterfølgende Talere.

Senere paa Dagen ydede Folketingsmand, Chefredaktør Houmann et vigtigt Bidrag til Debatten. — Det er ikke mere de partipolitiske Linier, der skiller Folk, sagde han, Linien gaar mellem dem, der ønsker at sætte Parantes om de fem forbandede Aar og os andre, der vil, at disse Aar skal sætte Frugt. Det er ikke nemt for os at gøre os gældende, og det er vanskeligt for os at finde skarpe og klare Udtryk for det, vi vil. Men vi har før været ude for at skulle klare det tilsyneladende uløselige, f. Eks. i 42, da vi i F. D. overfor en uforstaaende Befolkning slog til Lyd for Sabotagen . . . De »uoverkommelige« Opgaver skræmmer os derfor ikke.

Houmann foreslog Nedsættelse af et Udvalg indenfor F. D., der skulde drage Omsorg for Udarbejdelsen af et præcist formuleret samfundspolitisk Program, der skulde kunne skabe den helt store og brede Samling omkring F. D.

Houmanns Forslag vandt almindelig Tilslutning.

Et detailleret Referat af Delegeretmødets Forløb vil blive tilsendt Lokalafdelingerne gennem »Kontakt«.

Mennesket og Tingene

AF PAUL LA COUR

Denne Prolog af Paul la Cour blev læst ved den illegale Presses Fest af Skuespiller ved det kgl. Teater Pouel Kern

Fjernt som en halvglemmt Drøm
mindes vi Tiden førend alts Forvandling,
det unge Lygtelys, en Kjolesøm,
som strejfed dig, en Stemme lav og øm...
Alting blot Rus og Venten. Ingen Handling
fik gydt sin Blodstrøm i den klare Strøm,
vi mindes som en fjern og halvglemmt Drøm.

Den var saa fast.
Solstrømme svømmed gyldne paa vor Rude,
skønt Livet uforklarligt havde Hast,
som frygtede vi dunkelt, Jorden brast,
naar vi drev om i Nætterne derude.
Vi var saa sikre paa, at alting holdt,
men langsomt blev vort Hjerte i os koldt.
Fjernt hørte vi, og kvalt, Dæmoner tude.

Bagved vor skrøbelige Mur
af jaget Ro blev det kun dem, vi hørte.
I Kærligheden laa en Angst paa Lur,
som over vores Ryg sin Finger førte.
Indtil en Aften Radioen rørte
ved Ensomhedens tynde, sære Mur.
Vi hørte Troppetog og Træn, som kørte,
og Glam af Ulve fra det sprængte Bur.

Hvad steg der op?
Hvad steg der langsomt af en martret Krop,
imens vi maled vore Kantsten hvide
og hørte Droskeklapren ved vor Side?
En Vished fødtes ud af dødsens Nød:
Vi saa, at det var T i n g e n e, vi lød.

De ejed os.

Det er Fornuft at bygge paa den stærke
og ikke byde Overmagten Trods.
Kun Daaren vover, i et Afsinds Luft,
om saa hvert Ledemod skal brækket værke
at løbe Storm mod Tingenes Kolos
og synge under Pinslen som en Lærke.
Men Daarens Mod — det er en høj Fornuft,
naar Galskab krør sig blandt os som den stærke.

Igen til Vanen blinde vores Blik.
Nogle omkring os strækker sig og blunder,
paa Skygetanker og paa Stridene grunder,
dysset i Søvn af Tingenes Dvaledrik.
De vil det gamle: kløve Livets Rod,
sløse med Verdens Overflod af Blod —
Ting tæller stadig, ikke Sult og Vunder,
og Sjælen sløves sikrest med Logik.
Men Livet er et Under.

Det kræver mere af os, stadig mer
end klog Beregnings gustne Leg med Skranker.
Verden omkring os er et formløst Ler
og blomstrer kun ved Kys af Skabertanker.
Nærm dig det frygtløst, uden Vold, da sker
det evigt gaadefulde, at du ser
en Puls af Liv i Leret. Og den banker.

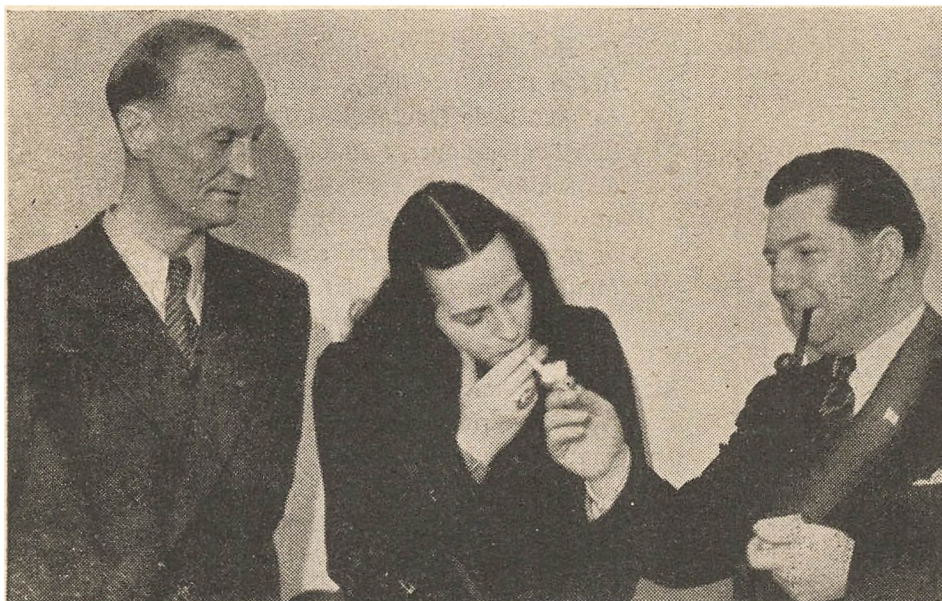
Aa Menneske, forbryd
dig ikke mod den Frihed, som du ejer,
til med to aabne Hænder at slaa Lejr
og hvælve Livet over dig med Fryd.
Dit Telt er Øst og Vest og Nord og Syd,
Vindrosen er en Rose og din Sejr,
naar alle Tungemaal i dig faar Lyd.

Et Verdensbroderskab,
en Lov, som samler Draaberne til Bølge,
hver Draabe fri og enige dog i Følge —
eller det sidste, endelige Drab.
Det er din Friheds Valg. Far vel dermed.
Et lille Øjeblik af Glemselsred,
fanget i Tingene, som med dig handler —
eller et Menneske, som varm og vred
vrider den onde Tid igen i Led
og døde Ting til Liv og Aand forvandler.

Paul la Cour.

DEN ILLEGALE PRES

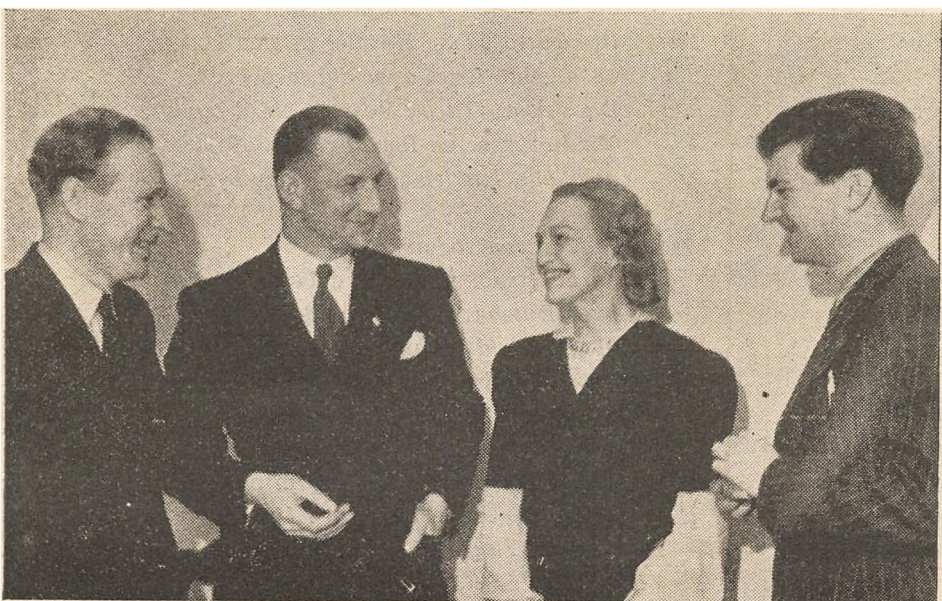

Johan Borgen (Mumle Gdsegg), hans Frue og Fjelde fra Stavanger.

Det, der gjorde, at Deltagerne følte den illegale Presses Fest som den store Oplevelse var først og fremmest dette: vi blev løftet ud af Hverdagen, den Træthed og Pessimisme, der nager os, blev strøget bort, og Modet og Troen fyldte os igen. I Samværet med gamle Kammerater blev Stemningen lys og forhaabningsfuld, og vi forstod knapt,

hvordan vi nogensinde kan tvivle paa, at selv det umuligste er muligt — under Frihedskampen viste det sig jo Gang paa Gang, at det umulige var muligt, og saadan er det selvfølgelig ogsaa nu.

Mødet med vore norske og svenske Venner fik ikke blot sin Betydning ved den umiddelbare Glæde, det vakte hos os, men ogsaa derved at vi blev styr-

Hillesund fra Oslo, Rydling, Trondheim, Gerd Grieg og Kviberg ogsaa fra Oslo.

kede i vor Selvtillid: disse Mænd kæmpede for vores Sag i Norge og i Sverige, og de bliver ved at kæmpe, de bliver aldrig trætte.

Vi var op imod 1200 Mennesker i Raadhusshallen i Lørdags, det vil sige ca. 300 flere, end vi fik opgivet, der var Plads til — men endda gik det . . .

Borgmester Julius Hansen bød Velkommen paa Byens Vegne, og saa talte Prof. Mogens Fog, Frit Danmarks Landsformand; han sluttede sin Tale med at mindes vore faldne Kammerater.

Fredrik Ström bragte Hilsen fra Sverige og Ture Nerman læste meget smukt et Digt, han havde skrevet for denne Anledning — vi bringer det i næste Nummer af Bladet, sammen med den Tale Johan Borgen holdt. Nordahl Griegs Enke, Gerd Grieg, læste beaandet og betagende sin Mands skønne Digt:

Kringsat af fiender
gå inn i din tid . . .

Det var lykkedes at faa nogle Eksemplarer færdige af »Det illegale Frit Danmark«, Bogen, der først udkommer den 9. April — og de blev overrakt til vore nordiske Gæster af Mogens Fog. Først Nordmændene: Kviberg og Hillesund fra Oslo, Johan Borgen, Rydling fra Trondheim, Paulsen fra Bergen og Fjelde fra Stavanger. Indtil denne Aften kendte vi kun deres Gerning, knapt deres Navne (undtagen Borgens) — men nu glemmer vi dem aldrig.

Aftenens andet Højdepunkt var, da Fog overrakte Bogen til Frit Danmarks Stiftelse, Formanden for det konservative Folkeparti, Christmas Møller og Formanden for det kommunistiske Parti, Aksel Larsen — i Taknemmelighed for Skabelsen af et Værk, der havde Kraft til at vokse og blomstre, efter de selv var i Landflygtighed og i Koncentrationslejr.

Senere, helt udenfor det fastlagte Program, bad Christmas Møller om Ordet. Han bragte en Hyldest til Mogens Fog, som den danske Frihedskamps ledende Personlighed. Det Bifald, som hilste Christmas Møllers Tale, bar Bevis om, at man var enig i denne ærefulde Hyldest.

S FEST

Ved 23-Tiden var Festen forbi.

Men det passer ikke, at hvor der er Hjerterum, der er ogsaa Husrum: vi maatte desværre sige nej til mange, mange Kammerater og Hjælpere fra den illegale Tid, hvis Ret til at deltage var uomtvistelig. Det var et Skaar i Glæden, at ikke *alle* kunde være med.

Vore svenske Gæster: Red. Tegnér, »Idrottsbladet«, Red. Ture Nerman, »Trotts allt«, Red. Bo Enander, »Nu«, og Fredrik Ström, svensk Socialdemokratis ufortrødne Frihedskæmper.

adhushallen ud under den illegale Presses Fest.

VI HANDLEDE FORKERT DEN 5. MAJ!

Af LRS. LINDGAARD PEDERSEN, Viborg

Prof. Mogens Fog har med sin Artikel i »Frit Danmark« den 22. ds. rørt ved et Spørgsmaal, som ofte har været og stadig bliver diskuteret, naar Kammerater fra Frihedskampen er sammen. Langt de fleste mener, at det Samarbejde, der indledes efter den 5. Maj mellem de to hidtil hinanden bekæmpende Retninger, er Skyld i, at den politiske Udrensning ikke blev gennemført, men standsede op, da man havde arresteret de ledende Nazister og en enkelt af Samarbejdspolitikere, Gunnar Larsen, mens alle de andre synes at være i Salveten.

Det er utvivlsomt rigtigt, at man ved at indtræde i Regeringen afskar sig fra at drage Samarbejdspolitikere til Ansvar, for der er vel næppe mange, der endnu tror paa, at den parlamentariske Kommission vil medføre en Rigsretstiltale mod samme Kommissions politiske Meningsfæller for slet ikke at tale om Kommissionens egne Medlemmer, saafremt disse skulde vise sig at være kompromitterede.

Da Mogens Fog selv udtaler Haabet om, at hans Artikel vil bevirke, at andre tager Handsken op, vil jeg her ved gøre et Forsøg paa at gøre Rede for, hvorledes Sagen ser ud for mig.

Ud i det politiske Bedrag.

Allerede forud for den 5. Maj var der hos nogle af os opstaaet Anelser om, at et Kompromis var undervejs. Jeg husker saaledes en Artikel i »Orientering« tidligt i Foraaret 1945, hvor der pludselig lød helt andre Toner om Eftergivenesspolitikere, end vi før havde hørt. Vi fik pludselig at vide, at man maaske maatte indstille sig paa en Forhandling med dem, naar Sejren var vundet, og at de slet ikke var saa slemme, som man før havde fortalt os. Jeg husker, at »Ringens« Repræsentant i Region I, Pastor Krarup, gjorde mig opmærksom paa den mærkelige Vending, der var ved at ske. Nogle faa Dage før den 5. Maj fik vi saa de første Rygter om Samlingsregeringen, og jeg kan roligt sige, at der var ad-

skillige, der ikke jublede, da vi hørte S sammensætningen. Vore onde Anelser blev tilfulde bekræftede. Det danske Folk blev ført ud i et politisk Bedrag, idet S sammensætningen af Regeringen blev brugt til at retfærdiggøre Eftergivenesspolitikken.

Men hvad er der da at indvende mod denne Forligspolitik? Det afgørende er ikke, om Frihedsbevægelsen vandt eller tabte Terræn derved, men hvorledes Forliget vil indvirke paa det danske Folks Fremtid. Frihedsbevægelsen var ikke kommet til Eksistens for sin egen Skyld. Den fremstod, fordi en Række Mennesker ikke alene i Danmark, men rundt om i Verden af en uimodstaaelig Trang til at bekæmpe den nazistiske Terror og Undertrykkelse rejste sig til Kamp mod dem, der gik Nazismens Ærinde enten direkte eller derved, at de af Opportunisme tolererede dens Væsen.

Skuffelse over at Opgøret udeblev.

For disse Mennesker fandtes intet Kompromis, ingen Neutralitet. Den der ikke var med, var imod. Skellet var klart: De, der havde opgivet Haabet om Nazismens Nederlag eller i hvert Fald mente, at det bedst betalte sig at holde sig neutrale, var lige afgjort paa den forkerte Side som Nazisten og var ofte langt farligere, da de meget ofte repræsenterede den saakaldte sunde Fornuft. Den, der opmuntrede til Modstand, var lige saa afgjort med paa den rigtige Side, som den, der udførte egentlig aktiv Modstand. Det var efterhaanden lykkedes gennem de illegale Blade og den frie Radio at faa en stor Del af det danske Folk til at indse dette og til at tage Standpunkt. Tiden og Folket var derfor modne til det store Opgør med Besættelsestidens Politik den 5. Maj, og alle ventede dette Opgør og glædede sig dertil, bortset fra Eftergivenesspolitikere og Kollaboratørerne naturligvis.

Opgøret kom ikke og det var Frihedsbevægelsens Skyld. Man fraskrev

sig Retten til Opgøret ved at gaa i Spænd med de Politikere, som Opgøret vilde ramme, for man kunde naturligvis ikke samarbejde med en Ministerkollega, hvis man paa Møder og i vore Blade angreb ham og krævede hans Hovede paa et Fad. Mange, der havde følt sig knyttet til Frihedsbevægelsen, blev skuffede og ræsonnerede som saa, at Frihedsbevægelsens Mænd altsaa ikke var et Haar bedre end Samarbejdspolitikere, og at hele Kritikken i Kamptiden altsaa ikke var alvorligt ment. Jeg kan udmærket godt se de mange vægtige Grunde, der talte for en Samlingsregering, men man kunde utvivlsomt have opnaaet det samme paa en bedre Maade, som jeg skal søge at paavise nedenfor.

Man førte Folket bag Lyset.

Der var tre Muligheder den 5. Maj: Man kunde gaa ind i Regeringen, som det skete, man kunde staa udenfor, og man kunde endelig gaa ind i den paa visse Betingelser.

Man valgte den første Mulighed, og Følgen blev som nævnt, at der blev slaaet en hvid Streg omkring Eftergivenesspolitikere, og at det politiske Opgør udeblev. I Ly af denne Borgfred forberedte Politikere sig klogt og dygtigt til det kommende Valg, som man troede vilde komme til at staa i Opgørets Tegn, hvilket det dog ogsaa lykkedes at undgaa. Man begyndte straks at mistænkeliggøre Frihedsbevægelsen. Man beskyldte den for Diktaturtendenser, for at være smittet af nazistiske Metoder. Man svinede vore Folk i Regeringen til efter Noder. Vi husker alle Beskyldningen om, at der var taget 50 Mill. af Statskassen. Men den værste Følge af Kompromis'et var dog, at man maatte se paa, at de samme Folk, som havde tolereret Frikorpsets Oprettelse og opmuntret til Indtræden deri og som havde opfordret til Værnemageri, som havde advaret mod Sabotage og fremstillet Angiveri som en Borgers fornemste Pligt, nu fik Lejlighed til at

rehabiliter sig ved at fremsætte Love, der straffede de Mennesker, der havde fulgt disse Opfordringer. Dette var simpelthen uanstændigt og bidrog i høj Grad til at rejse den Medlidenhedskampagne, som snart satte ind. Frihedsbevægelsen kunde med Rette kræve haard Straf over Landsforrædderne, for Frihedsbevægelsen havde ikke lagt Skjul paa sin Mening, men de andre havde ingen moralsk Ret til at kræve noget som helst. Ved at tillade et saadant Brud paa Retsfølelsen forvirrede man Folket og førte det bag Lyset.

Frihedsbevægelsen kunde have stillet sine bestemte Krav.

Ser vi paa den anden Mulighed, den at holde Frihedsbevægelsen uden for Regeringen, saa er det rigtigt, at man derved vilde have afskaaret sig fra direkte at faa Indflydelse paa Lovgivningen, men man vilde utvivlsomt kunne have faaet en stor indirekte Indflydelse gennem Udtalelser fra Samraadet, Demonstrationer og Resolutioner m. v.

Men jeg mener slet ikke, denne anden Løsning var blevet nødvendig. Det er en Kendsgerning, at de »gamle« stod umaadeligt svagt den 5. Maj, og deres Indflydelse overfor et Frihedsraad, der nægtede at samarbejde med dem, vilde have været meget ringe. Alle var vant til at lystre Parolen fra Frihedsraadet og dets Stilling var, indtil Modbevægelsen satte ind, urokkelig. Hvad var da naturligere, end at Frihedsraadet havde stillet visse uafviselige Krav, for at Frihedsbevægelsen skulde sige god for den nye Regering? Man burde simpelthen have sagt, at vel skulde Regeringen vælges i Overensstemmelse med Folketingets Flertal, men ingen kunde faa Sæde i denne Regering, med mindre vedkommende havde gjort et dygtigt Arbejde under Frihedskampen. Man kunde da have ladet Partierne fremkomme med Forslag, og det havde ikke været vanskeligt at finde virkelig gode Kræfter inden for de forskellige Partier til at danne Regering. Naturligvis var de gamle Samarbejdsmand ikke kommet ind, men det havde de heller ikke noget Krav paa — tværtimod. Rigsdagen vilde ikke kunne have lavet Obstruktion, da Partierne jo var repræsenterede i Regeringen, og man

vilde over for Befolkningen have godtgjort, at der havde fundet et Skifte Sted, og at Eftergivenesspolitikken havde været forkert.

Man kunde have gennemtvunget et hurtigt Valg.

Vilde Politikerne have nægtet at gaa med hertil, havde det været Frihedsbevægelsens Pligt at fremtvinge et Valg omgaaende, og dette Valg, der da vilde været kommet i Maj eller Juni Maaned, var da blevet et Valg for og imod Frihedsbevægelsen, og paa dette Tidspunkt, hvor Partiernes mægtige Presseapparat endnu ikke var sat ind i Mistænkeliggørelseskampagnen imod os, vilde Frihedsbevægelsen kunne have sejret, og den politiske Udrensning var da blevet fuldbyrdet ved selve Valget. Mogens Fog siger selv, at Politikerne ønskede Frihedsbevægelsens Medvirken. Det viser, at de ikke selv turde danne Regering, men ønskede Frihedsbevægelsens Ledere som Kautionister eller Gidsler. Mogens Fog er bange for, at Samfundets Fred og Værdighed skulde være blevet ødelagt, hvis man ikke var gaaet med. Det forekommer mig, at baade Freden og navnlig Værdigheden gik sig en Tur netop ved Kompromis'et. For den, der erindrer Begivenhederne i Sommeren 1945, er yderligere Dokumentation vist unødvendig.

Da Busch-Jensen leverede en skrap Mundfuld.

Men ikke alene godkendte man Eftergivenesspolitikken i den almindelige Mands Ønske ved at gaa i Samarbejde med Eftergivenesspolitikkerne, men enkelte af Frihedsbevægelsens Ledere gik oven i Købet ind for Eftergivenesspolitikken. Viborg-Kredsens socialdemokratiske Folketingsmand (der efterfulgte Red. Mortensen, om hvem en af hans gamle trofaste Vælgere ved et Møde under Besættelsen sagde, at han ikke kunde høre Forskel paa ham og Aksel Høyer) fhv. Justitsminister Busch-Jensen udtalte paa et af sine Vælgermøder efter Referat i Partiets lokale Presse om den Kritik, der under Besættelsen fra Frihedsbevægelsens Side havde været ført mod Eftergivenesspolitikkerne: »Efter at Sløret er blevet løftet lidt, og navnlig efter at jeg

har haft Lejlighed til at se lidt indenfor, er jeg klar over, at en stor Del af den Kritik, der har været fremført, er ubegrundet. Man førte en Nej-Politik, og naar man gav efter, var det for at undgaa større Ulykker. Der kan peges paa visse Principper, man ikke vilde fravige...« Er det ikke, som man hørte Oluf Pedersen selv. Det er i hvert Fald en skrap Mundfuld af byde os, der gennem 3—4 Aar efter Evne havde udbredt bl. a. »Orientings« Kritik af netop denne saakaldte Nej-Politik og derved var blevet anset som Kvæulanter inden for de Partier, hvor vi maaske før havde gjort et Stykke Arbejde. Nu kunde man triumferende paavise, at vi heller ikke var i Overensstemmelse med Frihedsbevægelsens ledende Mænd.

Argumenter, der minder om Politikerne under Besættelsen.

Ved samme Lejlighed sagde B.-J., at Regeringerne i Besættelsestiden havde arbejdet paa at faa Danmark placeret paa den rigtige Side, naar Opgøret kom. Formentlig er det Tiltrædelsen af Anti-Kominternpagten, han her tænker paa, idet han tilføjer, at det havde Modstandsbevægelsen ogsaa arbejdet paa, og da det jo dog trods alt vel maa erkendes, at Regeringerne modarbejdede Modstandsbevægelsen, saa maatte det vel ogsaa være den modsatte Side, den skulde placere os paa.

Jeg maa derfor erkende, at Mogens Fogs Argumenter ikke overbeviser mig, og jeg gad vide, om de overbeviser ret mange. Jeg synes, at de i nogen Grad ligner de Argumenter, der under Besættelsen blev fremført for Samarbejdet med Tyskerne. Da var det ogsaa Freden og den nationale Ro og Værdighed, der appelleredes til, og som skulde reddes. Dengang overbeviste disse Argumenter jo i hvert Fald ikke Mogens Fog selv! Og de har ikke faaet større Slagkraft siden. Hørups Ord om ikke at gaa paa Akkord med Uretten gælder til Stadighed i Politik, selv om det ofte glemmes.

Historieforfalskningen i fuldt Sving.

Jeg tror derfor, at der ved Samarbejdspolitikken efter den 5. Maj blev givet Frihedsbevægelsen et Grund-

skud m. H. t. dens Opgaver efter Befrielsen, og at man ved den Lejlighed lagde Grunden til den Historieforfalskning, som man ser sat i Sving, naar Eftergivenesspolitik og Frihedsbevægelse fremstilles som to Sider af den samme Sag, og hvis sidste Resultat saas forleden, da »Politiken« kunde meddele, at nu skulde Frihedskampens

ledende Mænd males til Frederiksborg-Museet, hvorefter man konstaterede, at blandt disse var Buhl og Knud Kristensen, om hvem »Besættelsestidens Fakta« ellers taler et tydeligt Sprog ved visse Lejligheder.

Længere ud kan man vist ikke komme, hvis det gælder om at føre Efterlægten bag Lyset om, hvorledes Fri-

hedskampen var, og hvad den gjaldt. Heldigvis ryger den skønne Plan vel i Luften, og Frihedsbevægelsen kan maaske faa Lov til at virke endnu en Tid, før den bliver gjort til en Museumsgenstand.

Viborg, den 24. Marts 1946.

Lindgaard Pedersen,
Landsretssagfører

STATUS

ET SVAR TIL MOGENS FOG

I FRIT DANMARK Nr. 45 har Mogens Fog skrevet en meget interessant Artikel, hvori han stiller Spørgsmaalet: Handlede vi ret den 5. Maj? Havde det ikke været rigtigere, hvis Frihedsbevægelsen havde indtaget en anden Holdning overfor det officielle Danmark i Tiden efter 5. Maj?

Mogens Fog besvarer Spørgsmaalet saaledes: Det var berettiget, rigtigt og heldigt for Landet, naar Repræsentanter for de to Hovedretninger i Holdningen til Besættelsesmagten — den aktive Modstand og »det gode Forholds« Politik — delte Ansvar og Indflydelse i Overgangsperioden.

Mogens Fog understreger, at dette er hans personlige Vurdering af Problemet og opfordrer andre til at tage Handsken op. Med nogen Betænkelighed følger jeg Opfordringen. Siden 1942, da Mogens Fog skrev sit første Brev, der paa en genial Maade gjorde alting klart, har jeg fulgt hans Virke med Beundring. For første Gang er jeg ikke enig med ham. Det foruroliger mig. Maaske er det, fordi jeg har Uret. Alligevel har jeg bestemt mig til at give Udtryk for min Mening, fordi jeg tror, at det er rigtigt at faa dette Spørgsmaal belyst og debatteret.

Artiklen er blevet modtaget med aabne Arme af »Nationaltidende«. Allerede dette bør stemme til Eftertanke. Som Fog selv har udtrykt det i sit aabne Brev til Frode Jakobsen: Man skal altid være gledere for Tilslutning fra sine Meningsfæller end fra dem, der aabent eller skjult staar ens Idéer imod.

Fog bestrider ikke, at Forholdene har udviklet sig utilfredsstillende. Landssvinger-Opgøret, f. Eks., er — som Mogens Fog selv siger — præget af Valenhed og Usikkerhed. Hvorfor? Der er ikke noget i Vejen med Lovene, siger Fog. »Lovene blev i det store og hele gennemført, som Frihedsbevægelsen havde ønsket og foreslaaet det. Naar vi i Dag finder, at For-

holdet har udviklet sig utilfredsstillende i mange Henseender inden for disse Loves Omraader, er det ikke Bogstaver og Paragraffer, men Fortolkning, Forvaltning og almindelig Indstilling, der bærer Ansvar derfor.«

Jeg er enig i, at Lovene i det store og hele er gode, men jeg mener ikke, at Fog tilstrækkelig tydeligt har gjort opmærksom paa, hvor den egentlige Aarsag til Misere ligger.

Det kan siges med eet Ord: *Indrømmelsespolitikken*. Vi har ikke faaet Opgøret med Indrømmelsespolitikken. Mogens Fog skriver selv herom i sin Indledning til FRIT DANMARKS Hvidbog: »De store Vanskeligheder, som møder Bestræbelserne paa en retfærdig Afstraffelse af Landsforræderne og Udrensning af nationalt uværdige Personer i Tjenestemandstand, Erhverv og Organisationer, bundet i Virkeligheden i Indrømmelsespolitikken . . . De Kredse, som bar Indrømmelsespolitikken, og som i deres Hjerte aldrig har forladt den, maa nødvendigvis nages af bevidst eller ubevidst Tvivl og Samvittighedskval, fordi de ved deres Handlinger eller deres Passivitet har paadraget sig et Medansvar. Det er forstaaeligt nok ogsaa fra disse Kredse, Frihedsbevægelsen har mødt en altid redbon Kritik, og mere eller mindre aabenlys Modstand, naar den vilde gennemføre Afstraffelses- og Udrensningskravet.«

Der er for mig ingen Tvivl om, at vi her staar over for det centrale. Ved at indtræde i Samlingsregeringen den 5. Maj gav Frihedsbevægelsen reelt Afkald paa det politiske Opgør med Eftergivenesspolitikken, det Opgør — om hvilket det hedder i FRIT DANMARKS Pjece om Opgaverne ved Besættelsestidens Ophør — at det for os staar som en Forudsætning for en sund Udvikling i Fremtiden. Og saa nytter det ikke at henvise til, at vi har faaet gode Udrensningslove o.s.v. Det er paa det politiske Omraade,

at Slaget skal staa. Modbevægelsen er jo for øvrigt ogsaa i fuld Gang med at forringe Udrensningslovgivningen.

Jeg kan ikke se rettere, end at Frihedsbevægelsen ved at give Afkald paa Opgøret med Indrømmelsespolitikken — og saa meget er vel klart, at Tidspunktet for dette Opgør nu definitivt er forpasset — er kommet saa meget i Defensiven, at det vil blive yderst vanskeligt atter at faa det Tag i Befolkningen, den havde i Krigens sidste Periode.

Men hvorfor tog Frihedsbevægelsen da den Stilling, den gjorde? Mogens Fog nævner nogle Motiver: Modvilje mod at tilsidesætte Forfatningen (hvis Frihedsbevægelsen alene havde overtaget Styret) — og Faren for alvorlige Uroligheder, der kunde sætte Splid og Skel i Befolkningen (hvis Frihedsbevægelsen var gaaet i Opposition).

Men dette var vel slet ikke Hovedmotivet — i hvert Fald ikke for den Del af Frihedsbevægelsen, som staar paa venstre Fløj, — og den hører Mogens Fog jo til. Det store Maal maatte være at give den Radikalisering, som faktisk var sket under Besættelsen i det danske Folk, politisk Udtryk. Man vilde forsøge at skabe en Folkefront. En Forudsætning for at skabe en saadan Samling af de frisindede Kræfter i det danske Folk var, at der skabtes Enhed i Arbejderbevægelsen.

Jeg mener altsaa, at Hovedmotivet var, at *man troede, at man ved at slaa en Streg over Fortiden og gaa ind i en Samlingsregering under Buhl derved skabte Muligheder for en Samling af alle progressive Kræfter i det danske Folk.*

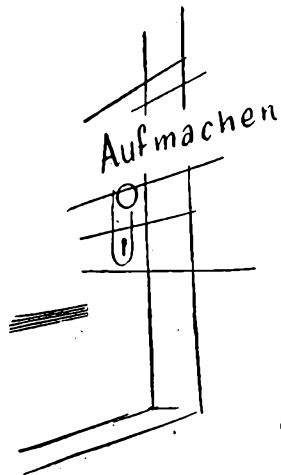
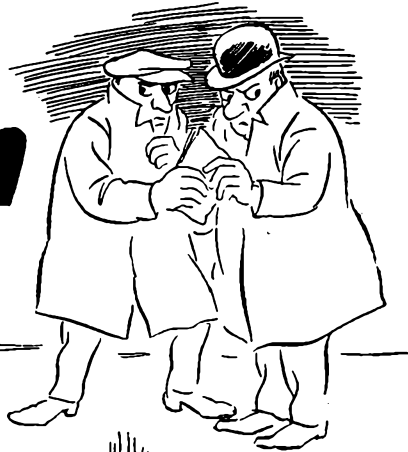
At man med dette Formaal for Øje tog den Stilling, man tog, anser jeg for helt i sin Orden. Forsøget maatte gøres.

Men naar vi i Dag gør Stillingen op, maa vi erkende, at vi tog fejl af de socialdemokratiske Ledere. Vi maa erkende, at hvis vi den 5. Maj havde vidst, hvad vi ved i Dag, saa maatte Frihedsbevægelsen hellere have taget Skraldet med det samme.

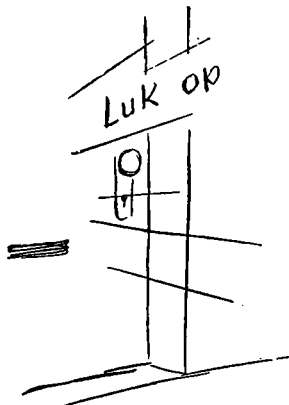
Som Mogens Fog selv bemærker — gjort Gerning staar ikke til at ændre. Slaget blev tabt. Der er afgjort Tid til at vinde et nyt, men dette kan kun ske, hvis vi erkender Aarsagerne til Nederlaget. *Jørgen Jacobsen, cand. jur.*

antinazistisk Litteratur

Før

Nu

Dramaet og Livet.

For anden Gang satte Det kgl. Teater Nordahl Griegs »Nederlaget« paa Repertoireplanen.

Da det sidst blev opført paa Det kgl. Teater — i Slutningen af 30'erne — maatte Teatret tage det af Plakaten, længe før det var udsuppet, fordi dette Stykke om nogle historiske Begivenheder i Paris i 1871 simpelthen var for aktuelt. Skildringen af Kommunens Opstand og Nederlag i Paris virkede dengang som et saa voldsomt Indlæg i den øjeblikkelige politiske Debat, at der opstod heftige nazistiske Demonstrationer, der udsendtes Løbesedler, og »Fædrelandet« indledede en haardhændet Kampagne mod Det kgl. Teater, fordi det havde vovet at opføre et saadant Stykke.

Men det kan siges, at Aktualiteten var ikke i nogen Maade gaaet af »Nederlaget« ved Gensynet med det nu. Stærkt og gribende som et Evangelium virkede Stykkets klare Tankegang og præcise Moral: Mod Uretten maa du tage Kampen op, og hvis du nægter at bruge de Midler, som Kampen kræver, svigter du Fremskridtet og lader Tyrannerne drukne dig i Blod!

Kunde nogen Lære skrevet før denne Krig have været mere profetisk end denne? Og har Nordahl Grieg ikke ved at prædike denne Lære været med til at frelse Europa fra Undergangen, ved at pege paa en Humanisme, som er langt ægttere og dybere end den pacifistiske Religion, som blot lærer os: Du maa ikke ihjelslaa?

For Nordahl Grieg var Litteraturen i langt højere Grad et Middel end et Maal. Ganske vist begyndte han som lyrisk Boheme-Digter, men først fra det Øjeblik, da han havde taget et Standpunkt, da han havde noget ganske bestemt at sige med sin Digtning, blev han en stor Digter.

Lad os fra Nordahl Grieg for Sammenligningens Skyld kaste Blikket hen paa det moderne danske Drama. Store Dramatikere er jo en sjælden Vare, og aldrig før i Danmarks Historie er det sket, at vi paa samme Tid havde tre danske jævnaldrende Dramatikere af

virkeligt Format. Jeg tænker paa Kaj Munk, Kjeld Abell og Soya.

For Kaj Munk var Dramaet ogsaa først og fremmest et Vaaben. Teatret var i lige saa høj Grad hans Prædikestol, som Prædikestolen i Vedersø Kirke var det. Den religiøse Forkyndelse var ogsaa for Dramatikeren Kaj Munk det afgørende. Det udpræget politiske Islæt, der ogsaa fandtes i de fleste af hans Dramer, var oftest af en meget misliebige Karakter. Hans Fjendtlighed overfor Demokratiet og hans udprægede Sympatier for det nazistiske Diktatur, bragte ham ud i et Uføre, som han først kom fri af, da der krævedes et klart Ja eller Nej. Men da var hans Nej ogsaa saa klart, at det gav Genlyd over hele Verden!

Saa er der Soya. En stor Dramatiker, hvis Sans for Replik og dramatisk Handling er aldeles enestaaende. I formel Henseende har der vel næppe siden Ibsens »Vildanden« eksisteret finere opbygget Drama end Soyas »To Traade«. Med den mest raffinerede dramatiske Teknik er dette Stykke opbygget, det er et Stykke fornemt Matematik: det hele gaar op, alting stemmer. Omtrent det samme gælder andre af Soyas Stykker, »30 Aars Henstand« vel især. Replikkerne er straalende, vittige og elegante, og naar man har set det, gaar man hjem opløftet og lykkelig, man har overværet et elegant og inciterende Stykke — men saa melder Tømmermændene sig! Hvad var det egentlig, Soya vilde med disse Ting? Var der noget som helst, han vilde fortælle os med sine Dramer? Nej! Ingen tror dog vel for Alvor, at Soya vilde have os til at tro paa Nemesis-Tanken i en saa elementær Form, som den fremstilles f. Eks. i »30 Aars Henstand«? Og Læren om Skæbnens grusomme Lunefuldhed, som vi faar den serveret i »To Traade«, er vel næppe heller det Evangelium, som Soya brænder efter at fortælle Menneskeheden? Det er Kunst, det er Drama til den yderste Fingerspids — men Penen er ikke her blevet til et Vaaben, den er blevet til en Kaarde, som benyttes i en elegant pro forma Fægtekamp; her er ingen Modstander, der skal saares eller dræbes.

Og saa er der Kjeld Abell. Hans barokke, indpakkede Facon gjorde det til at begynde med vanskeligt for mange at finde det, han egentlig vilde sige. Der var sikkert mange af dem, som saa »Melodien«, der morede sig kosteligt, men ikke forstod en Klap af det hele. »Eva aftjener sin Barnepligt« var i sin Idé straks klarere, og med »Anna Sophie Hedvig« traadte Kjeld Abell direkte ind i den politiske Debat, vel at mærke for dem, der forstod at overføre den psykologiske Konflikt til Forholdet Danmark—Nazi-Tyskland. Linjen var stigende, men Kjeld Abells Svaghed var stadig den, at han krævede for meget af sit Publikum, hans Pen var nok et Vaaben, men den var kamoufleret som et harmløst Legetøj, og det var ikke alle, der havde Evner eller Energi til at finde ind til Sværdet.

Med Skuespillet »Silkeborg« har Kjeld Abell trukket blank. Her staar han lige midt i de Problemer, som er vores alles Problemer i Dag, og det, han har at sige os, kan ingen, der har Øre, undgaa at høre. Ingen Misforstaaelse kan være større end at tro, at »Silkeborg« er et historisk Stykke om Besættelsestiden. Det er et Stykke om os i Dag, dig og mig, paa Baggrund af, hvad vi har oplevet i de forløbne Aar. Saa direkte og saa klart har Kjeld Abell aldrig før talt. Paa visse Tilskuerere maa det virke som en aandelig Mishandling at se det. Trænger man til *Escapisme*, til at undgaa at beskæftige sig med alle de Problemer, som kommer en ved, saa skal man holde sig fra »Silkeborg« og i Stedet se »Arsenik og gamle Kniplinger«!

»Silkeborg« vilde ikke være skrevet af Kjeld Abell, hvis der ikke forlangtes en aandelig Ydelse ogsaa af Tilskuerne. Det Stykke burde gaa for fulde Huse i flere Aar, og det vil kunne spilles om ti og tyve Aar uden at være blevet forældet.

I en Tid, hvor Teaterledernes Ønsker gaar mere og mere i Retning af at afvæbne Kunsten og gøre den til *Escapisme* og *Artisteri*, er det lykkeligt, at vi faar Lov i samme Sæson at se »Nederlaget« og »Silkeborg« — to Dramer, som staar i direkte Forhold til Livet og til vore mest afgørende Problemer i Dag. *Elias Bredsdorff.*

UDENRIGS-KRONIK

Europas Socialister.

Vil den Splittelse blandt Vesteuropas Arbejdere, mellem Socialdemokrater og Kommuniste, som de sidste Maaneder har bragt saa mange nye Tegn paa, fortsat uddybes? Er det — saaledes som det ser ud til det — umuligt at slaa Bro mellem dem, eller ialtfald mellem væsentlige Dele af de to Partiers Arbejdervælgere?

Spørgsmaalet forekommer at være et af Øjeblikkets vigtigste. Af Svaret afhænger baade Samfundsudviklingen i de vesteuropæiske Lande og de kommende Aars udenrigspolitiske Atmosfære.

I Slutningen af denne Maaned vil Forholdet mellem de to Arbejderpartier finde en foreløbig Afgørelse i Tyskland. Den 20. og 21. April afholder begge Partier Konferencer i Berlin. For den russiske Okkupations-Zones Vedkommende synes Sagen allerede afgjort. Her vil det socialistiske Enhedsparti snart være en Kendsgerning. Lige saa klart synes det at være, at der i de britiske og amerikanske Zoner fortsat vil være to Arbejderpartier. De ledende Socialdemokrater har her paa samme Maade som i det øvrige Vesteuropa og de skandinaviske Lande taget kraftigt Afstand fra de tidligere Planer om Sammenslutning med Kommunisterne.

I Berlin er Forholdene endnu ikke afklarede. Kommunisterne arbejder for Enhedspartiet ogsaa der, og mange af de socialdemokratiske Ledere synes at holde fast ved deres tidligere principielle Tilslutning til Enhedspartiet. Det meste tyder derfor paa, at det vil blive oprettet. Men i Hovedstaden findes ogsaa en socialdemokratisk Opposition mod Samlingen, og det er tænkeligt, at den efter en Flertalsbeslutning for *Sozialistische Einheitspartei* vil danne et nyt socialdemokratisk Parti.

Her kommer imidlertid andre Faktorer ind.

Det er jo ikke fordi Arbejderne i den russiske Zone er mere fredsommelige, at de her har kunnet gaa op i en lykkelig Enhed, ligesom det ikke er fordi Arbejderne i de angelsaksiske Zoner er mere stridbare, at de der vil fortsætte med to Partier. I lang Tid har det

været den russiske Politik i Tyskland at støtte Kommunisterne eller et Enhedsparti, hvor Kommunisterne vilde blive dominerende. Modsat har Engländerne og Amerikanerne foretrukket Socialdemokraterne. Dog med den Forskel at Russernes Støtte har været konsekvent og stærk, mens Angelsakserne paa deres Linie har været mindre faste og mindre energiske. Dette hænger naturligvis ogsaa sammen med deres demokratiske Udgangspunkt, der principielt gør det vanskeligere for dem at favorisere det ene eller det andet af Partierne.

I Berlin er det imidlertid ikke Øst eller Vest der regerer, men begge i Forening, og de fire Magter skal i Fællesskab tage Stilling til Formerne for tysk, politisk Liv i Hovedstaden. Der ved bringes Modsætningen mellem Øst og Vest paa et nyt Punkt frem til et Stadium, hvor en Afgørelse maa træffes.

Storpolitikens Indflydelse paa den indenrigspolitiske Udveckling er i Tilfældet Berlin ganske aabenlyst. Men Udenrigspolitikken spillede ogsaa en afgørende Rolle for Resultatet af de Forhandlinger, der ifjor førtes mellem Socialdemokrater og Kommuniste i en Række vesteuropæiske Lande og som paa endnu ikke ganske opklaret Maade gik i Stykker omtrent paa samme Tid. Det var hvad man med en elskværdig Omskrivning kaldte Forskellen i Fortolkningen af Begrebet Demokrati, der gjorde Udslaget. Men det var næppe heller nogen Tilfældighed, at Enhedsbestrebelsene brød sammen paa samme Tid som Modsætningsforholdet mellem Rusland og Angelsakserne blev mere udtalt.

Det vilde være værdifuldt at faa mere Klarhed over denne Side af Sagen. Og det vilde være værdifuldt om der baade indenfor de socialdemokratiske og kommunistiske Partier i Vesteuropa kunde fremkomme Udtalelser, der gav Udtryk for de forskelligartede Strømninger som i Øjeblikket gør sig gældende indenfor begge Partier.

I modsat Fald vil Splittelsen kun blive dybere, og man vil snart kunne konstatere, at Socialismens Muligheder overfor den borgerlige Samling vil være stærkt svækkede.

31.-3.-46.

Erik Seidenfaden.

Hvad med et ikke i Overskriften?

Af »Socialdemokraten« 29/3:

RUSSERNE BAG
KURDER-OPSTANDEN

Udtalelse af en persisk Officer.

TEHERAN, Torsdag.

En persisk Generalstabsofficer erklærede i Dag, at Bjergbyen Sardasht i Nærheden af Grænsen mod Irak, som var blevet indtaget af kurdiske Oprørere, nu atter var i persiske Regeringstropers Besiddelse.

Ikke-kurdiske Azerbajdjanere arbejder, erklærede Generalstabsofficeren, sammen med Oprørerne. Der foreligger ikke Beviser for sovjetrussisk Indblanding.

Det er sligt, der fremmer Mulighederne for international Forstaaelse.

Den ubrugte Muskel.

(Ode til Petain, Knud Bach o. a.)

»Af Aar er han gammel, men hans Hjerter er endnu ungt.«
— det lyder jo meget smukt.
Og saa er Forklaringen den, at Sliddet er ikke saa tungt paa noget, der sjældent blir brugt.

Ja, det er da ogsaa for galt.

L.S. i Frederiksborg Amt har holdt Møde, hvor Landboforeningsformand P. Rosendahl i Følge »Ekstrabladet« udtalte:

»Hvem er Ugræsset i Dag, hvem er demokratisk Uværdige, og hvem fører de nazistiske Ideologier videre? Det gør Axel Larsen og hans Kommuniste, og det gør den saakaldte Frihedsbevægelse, hvis Hovedpart vi kun kan have Foragt og vel ogsaa den Bedrevidendes Medlidenhed tilovers for.

Knud Bach straffes kun, fordi han er Medlem af L.S., men en Mand som Christmas Møller, der har gjort Danmark, og især det danske Landbrug, mere Skade end vel nogen anden enkelt Person, gaar fri og udraabes endda til Folkehelt og vælges til Partiformand.«

Det gaar tilbage.

»Ved det nys afholdte Folketingsvalg spillede Afholdsbevægelsen ingen synderlig Rolle. Af de 14 organiserede Afholdsfolk er de 7 ikke genvalgt, og det er tvivlsomt om nogen ny er kommen til.«

(Vagn Bro,
i Meddelelser fra Den personlige Friheds Værn.)

Ang. Næstekærlighed.

»I en Tid fuld af Følelse af Had og Hævn trænger Menneskene til at opøve sig i Godhed. Vi kan øve os i det ved at være kærlig mod Dyrene.«

(Fuglsang-Damgaard i »Dyrevennen«.)

Fra
Stats-
ministeren

til
Svajeren

- alle læser de

FRIT DANMARK

Har DE husket at forny DERES Abonnement?